

4. Мех Н. О. Структура лексико-семантичного поля «мова – слово» в українській поетичній мові XIX – початку XX ст. Київ, 2001. 181 с.
5. Пархоменко І. В. Лексико-семантичне поле «звук» та його функціонування в художньому текст : автореф. ... дис. канд. філол. наук : 10.02.02. Саратов, 2000. 20 с.
6. Попік І. П. Лексико-семантичне поле «жестикуляція» в мові та мовленні (на матеріалі англomовних словників і текстів) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Одеса, 2004. 34 с.
7. Сторченко Л. В. Лексико-семантичне поле «коштовне каміння» в англійській мові та мовленні : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Одеса, 2008. 31 с.
8. Тарасова В. В. Семантичне поле «Засоби пересування» в сучасних англійській, німецькій, російській та українській мовах : монографія. Київ, 2010. 255 с.
9. Ходарева І. М. Лексико-семантичне й асоціативне поле любов у мові творів Павла Загребельного : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Харків, 2009. 22 с.
10. Цобенко О. В. Структура лексико-семантичного поля «ювелірні прикраси» в англійській мові. *Записки з романо-германської філології*. 2014. Вип. 1. С. 192–197.

БІОАДЕКВАТНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ НА УРОЦІ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Ніколашина Т. І.

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри української мови

Полтавський національний педагогічний університет

імені В. Г. Короленка

м. Полтава, Україна

Нова українська школа вимагає нових методів та технологій навчання, спонукає вчителя-словесника до впровадження інновацій на уроці.

При підготовці вчителя української мови та літератури за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Українська мова і література)», крім дисциплін мовно-літературного циклу, обов'язковим компонентом є «Методика навчання української мови», де на лекційних та практичних заняттях студенти опановують

лінгводидактичні засади щодо викладання навчального предмета «Українська мова», який забезпечує реалізацію вимог до обов'язкових результатів навчання мовно-літературної галузі в системі закладів загальної середньої освіти, а також ознайомлюються з актуальними проблемами формування предметної компетентності учнів в умовах сучасної Нової української школи.

Компетентнісний підхід до навчання української мови забезпечує посилення прикладного характеру мовно-літературної освітньої галузі в ЗЗСО, що вможливує використання теоретичних знань як практичного засобу пояснення лінгвістичних явищ, розв'язання проблем і пошуку щодо ефективних та інноваційних методик.

Біоадекватна технологія навчання – це інновація на уроці української мови. Основні принципи біоадекватної технології навчання закладено в науково-методичних працях В. Сухомлинського, Л. Бакало, А. Богосвятської, О. Косолапа та інших.

Під час вивчення теми «Сучасний урок української мови» ознайомлюємо студентів із біоадекватною технологією навчання та методикою використання її на аспектному уроці української мови, зокрема аспектному уроці вивчення нового матеріалу.

Біоадекватна технологія навчання полягає у «формуванні психологічного здоров'я дитини (стресостійкість, гармонія, духовність), мотивації екологічно здорового типу мислення, заснована на свідомому сукупному володінні логічним (лівопівкульним) та образним (правопівкульним) мисленням» [1, с. 40]. Учні, у яких домінує ліва півкуля, інформацію обробляють частинами, дотримуються чіткої послідовності аналізу матеріалу, легко відшукують відмінності, контролюють своє мовлення. Учні, у яких домінує права півкуля, гарно виконують завдання на узагальнення та систематизацію, але в усному мовленні виникають проблеми при доборі слів, у побудові речень тощо. Учителів при підготовці до уроку вивчення нового матеріалу потрібно враховувати, що права півкуля – підґрунтя образного мислення – охоплює всесвіт у всьому розмаїтті, а ліва півкуля – підґрунтя абстрактного мислення – шукає і знаходить гармонію причинно-наслідкової зв'язки в цьому світі. При застосуванні на уроці української мови біоадекватної технології навчання в школярів будуть діяти як права, так і ліва півкуля головного мозку.

Біоадекватна технологія навчання вможливує сприйняття інформації природним шляхом через сенсорно-моторний, символічний, логічний та лінгвістичний етапи. На уроці в учнів задіяні всі канали сприйняття інформації: слуховий, зоровий, смаковий, тактильний, чуттєвий. У навчальному процесі вчитель здійснює оперття на почуття, за допомогою яких відбувається глибинний роздум, віртуальна

мандрівка, у результаті якої засвоюється та закріплюється навчальна інформація.

На біоадекватному уроці української мови важливим етапом є введення протягом 8–10 хв. навчального матеріалу навчальної релаксації (психофізичний процес, який полягає в зменшенні напруження, у розслабленні). Метод релаксації допомагає створити на уроці стан радості, комфорту, задоволення, гармонії зі світом. Для прикладу наведемо зразок навчального релаксаційного тексту. Тема уроку: Групи прикметників за значенням.

Спочатку учитель проводить психофізіологічну підготовку перед вивченням нового матеріалу про розряди прикметників за значенням: «Зручно сядьте. Розслабте всі свої м'язи, обличчя... Усміхніться, оскільки ви дуже гарні, коли це робите. Уявіть, що ви знаходитеся у своєму місці спокою, де вам добре та затишно...».

Уведення нового навчального матеріалу через формування мислеобразу:

Уявіть собі *неймовірну зелену сонячну* галявину, на якій росте багато різноманітних квітів: *звіробій, соняхи, ромашка*. Вдихніть *духмянний* аромат цих квітів, відчуйте його! Погляньте, як по небу пропливають хмаринки різноманітних форм, у яких кожен впізнає свою. Сонечко тільки піднімалося і торкалося своїми промінчиками *цуцька*, який прибіг на галявину разом зі своїм м'ячиком. Хотів понюхати квітку *неймовірної* краси з *ніжними* пелюстками та *жовтенькою* серединкою, аж раптом побачив напис «Групи прикметників за значенням».

Оранжевий м'ячик відразу покотився до будки з написом «Якісні прикметники». Такі прикметники виражають якісну ознаку, що може бути в більшій чи меншій мірі, та відповідають на питання який? яка? яке? які? Біля цієї будки росли *духмяні й запашні* квіти, *висока й зелена* трава, а далі ще *вища, найвища, зеленіша, найзеленіша*. Гріло *тепле* проміння, але дув *холодний* вітер. *Широкі* лани простягалися далі. Цуцьк вдихнув *чисте* повітря. Його наповнювали *приємні* відчуття.

Тут його увагу привернула інша будка з надписом «Відносні прикметники». Такі прикметники виражають ознаку за відношенням до чогось та відповідають на питання який? яка? яке? які? Біля цієї *дерев'яної* будки лежала *залізна* миска. Навколо були *степові* трави, які стали ще вищими після *літнього* дощу. Трохи далі цуцьк розгледів *вишневі* сади та кущі з *малиновими* ягодами. «Мабуть, там живуть дуже *працьовиті* люди!» – промайнуло у його думці.

Поруч стояла ще третя будка з написом «Присвійні прикметники». Такі прикметники виражають належність до людини, тварини та відповідають на питання чий? Це *собаче* лігво припало цуцьку до душі. Про це йому підказали *собачі* інстинкти. Цуцьк пішов далі

досліджувати галявину, залишаючи *собачі* сліди». Вихід: «Відчуйте прилив сил... Відчуйте кожну клітину свого тіла... Усміхніться та зробіть глибокий вдих... Тепер ви знову в своєму класі. Як Ви себе відчуваєте після відвідування зеленої галявини та зустрічі з цуциком?

Подякуйте нашому новому знайомому – цуцику – за знайомство із групами прикметників за значенням: якісними, відносними, присвійними. Попрощайтесь із ним. Час повертатися до класу». Потім учні створюють мислеобраз галявини. Біоадекватний урок уможливить мозку дітям релаксувати й активізуватися по чергово. Багатозначність мислеобразу дозволить учневі варіювати ним у різних життєвих ситуаціях на основі особистого досвіду.

Отже, учитель на біоадекватному уроці забезпечує здоров'язбережувальний, здоров'явідновлювальний ефект, підвищує мотивацію до навчання, інтерес до предмета, розвиває творчі здібності, здатність до самопізнання, самооцінки, формує цілісне мислення учнів, здатність жити і працювати в гармонії з природою, собою, суспільством, бути стійким у різних життєвих ситуаціях без нанесення шкоди людству та природі.

Література:

1. Богосвятська А. І. Сучасні педагогічні технології у практиці світової літератури. *Зарубіжна література в школах України* : методичний журнал. 2013. № 1. С. 34–41.

КУЛЬТУРНИЙ КОД НАЦІЇ В УКРАЇНІЗМАХ, ЗАПОЗИЧЕНИХ ПОЛЬСЬКОЮ МОВОЮ

Палатовська О. В.

*доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри східної і слов'янської філології
Київський національний лінгвістичний університет
м. Київ, Україна*

Українсько-польські культурні та мовні контакти тривають протягом багатьох століть, але особливої ваги та значущості вони набувають у певні історичні періоди. З початку повномасштабної російської воєнної агресії проти України підтримка нашої держави з боку Польщі є винятковою, вона відбувається в багатьох напрямках – оборонному, економічному, політичному, гуманітарному. Відповідно, у польському суспільстві підвищився інтерес до культури і мови українського народу.